

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2, an c. 2.50
pentru
Romania și Streinatate
Pe an cor. 10.—
Un nr. 10 III. —

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ.

INSERTIUNI
se primesc cu
prețuri reduse.

Scrisori nefran-
cate se refuză.

Manuscripte nu
se înapoiază.

Director: DR. IGAŢ ŞENCHEA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Făgăraș, Vâr-tér Nr. 47, (casele I. Peia).

EDITOR-PROPRIETAR:
CONSTANTIN PÔPP.

Adunarea generală a comitatului Făgăraș.

Comitatul (județul) Făgăraș și-a ținut adunarea de primăvară în 20 Maiu st. n. a. c.

De când cu vestita împăciuire, luptele politice întinse și vehemente de mai înainte, cari aduceau bine general desghetând multe suflete amorțite, și cari încălziau inimile și produceau în-suflețire — au dispărut. Armele s'au pus la rugină — nu să știe până când.

Și adunarea din 20 Maiu a trecut, — putem zice, — destul de liniștită, cu toate că aproape 600 obiecte au fost de debătut.

Di *Alexandru Belle* — singurul vice-comite român în toată Ungaria și Transilvania, — a făcut un raport destul de estins, — despre toate ramurile administrației, însoțit de datele statistice trebuincioase.

La raportul dlui vicecomite au luat cuvântul din partea românilor dñii: *Nicolae Borzea*, protopop, *Dr. O. Vasu* și *Dr. I. Șenchea*. Români au luat parte în număr frumos.

Dăm loc raportului următor:

La adunarea generală a comitatului din 20 Maiu n. a. c., cel dintâi a luat cuvântul la raportul general al vice-comitelui despre anul 1912, P. O. D. *Nicolae Borzea*, și a zis următoarele:

Nu aș fi luat cuvântul la raportul general al vice-comitelui, deoarece acest raport cuprinde respective se estinde în chip foarte amănunțit asupra tuturor afacerilor comitatense, așa încât ori-care ascultător — a putut după cetirea lui, — să ia cunoștință de întreaga viață comitatensă, dacă n'aș fi fost îndemnat de o anumită împrejurare. Dacă totuși iau cuvântul o fac din considerarea, că, pe când dăm toată atenția părții materiale organice, pe când ne îngrijim de prosperarea și dezvoltarea atât cu privire la oameni cât și la vite, în același timp neglijăm partea sufletească în mare parte. Raportul arată, cum se îngrijește totul prin medici și veterinari, — și că administrația este legală; arată câte adunări generale și'n comisiumi s'au

ținut, — câte abateri, — câte pedepse, chiar și aceea ni se spune, cât a consumat comitatul nostru în acest an, adevărat 26841 vite mari și mici, dar' că cum stăm cu vieța sufletească, cu aceasta nu se ocupă raportul în aceeași măsură, ori mai bine se ocupă prea puțin.

Că sub acest raport stăm mai rău, decum reiese din raportul general, dovedesc însăși datele evidente ale raportului.

Priviți în raport numărul celor ajunși la soarte, care este de 2431, și că din aceștia numai 408 s'au găsit buni, apți pentru a servi patria, restul au fost necorespunzători. Evident deci, că populația acestui ținut a degenerat fizicește, s'a pipernicit, cu toate că odată aceeași rasă de oameni forma granița militară, a dat *buni ostași*, cari formau fala noastră în trecut, pe câmpul de războiu și'n alte țări. Oare nu trebuie să ne cuprindă o îngrijorare, constatând această degenerare în ființa fizică-organică a poporului din acest ținut, cu toate-că raportul ne arată că s'a consumat atâtă cantitate de carne, atâtă vite (26,841) într'un an.

Eu, ca preot, și împreună cu mine toți ceilalți preoți, aflăm cauza degenerării, nu în hrană, ci în părăsirea și desconsiderarea legii bisericești. La noi nu se consideră, cum consideră în întreaga lume civilizată, repaosul duminical. Dumineca și sărbătoarea nu sunt zile de odihnă pentru oameni, în aceste zile nu se ocupă omul cu lucrări religioase, ci tot cu lucrări trupești, cari obosesc trupul peste măsură. Din partea preoției s'au făcut cereri la administrație, ca să dispună închiderea crâșmelor, în dumineci și sărbători, pentru-ca oamenii să poată odihni, dar' fără nici un folos, căci administrația le-a pus ad acta, așa, că duminica bisericile sunt goale, câtă vreme crâșmele sunt pline de oameni.

Medicii ne spun că din părinți beutori și alcoolici se naște o progenitură inferioară, debilă, atât în pri-

vința organică-fizică cât și sufletească. Stăruim deci din nou, ca organele administrative să dea ajutorul cerut bisericii pentru îndeplinirea menirii ei înalte, duhovnicești, căci crescând sufletul, contribuie prin aceasta și la satisfacerea mai rațională a trebuințelor trupului. Poporul are încă multă vreme lipsă de scutul Bisericii, căci n'a ajuns la o astfel de stare culturală, încât să nu mai simță trebuința de Biserică, cel puțin nu lipsesc urmările triste în acele familii, cari au părăsit biserica.

În raport se amintește ceva, dar' numai în treacăt — despre școale, ceea-ce însă nu ne poate mulțami pe deplin, deoarece școala este tot aceea — pentru copii, ce este biserica pentru adulți. Se arată, că învățământul a pausat în com. Moeciu și Fundata și că din 14.016 copii obligați numai 13,399 au cercetat școala, deci 617 au rămas fără hrană sufletească, pe lângă mulți alții, cari primesc o hrană, ce nu o pot consuma.

În calitate de inspector districtual de școale, am vizitat toate școalele — și cele de stat, — și pot face constatarea — în fața D-v. cu inima curată, că cea mai bună creștere o dau școalele confesionale. E și lucru firesc că mai bine crește o mamă bună pe fiul ei, decât o doică plătită. Biserica este mama cea buună a fiilor săi, pe cari ea îi iubește, ocrotește; ea își crește tineretul așa fel, ca să scoată din el cetățeni integrii, streini de ideile socialiste, nihiliste, atât de primejdioase statului. Administrația face rău serviciu patriei, când nu sprijinește Biserica — în cererile ei. —

O pornire răutăcioasă am observat încă din era inspectorului școlar Szabó, împotriva școalei confesionale anume tendința de a-le închide una câte una, succesiv, din motivul, că nu corespund ca edificii, ori că nu dovedesc destul sporiu. Dar a dat greș, în mai multe rânduri, cu astfel de motive trase de păr, Cauza era un suprazel dezvoltat de unii slujbași spre a

se însinua la guvern, ca buni patrioți. Toate aceste proceduri să vor sparge în capul lor, când se va face lumină. *Edificiile noastre închise ca necorespunzătoare — sunt închiriate pentru școala comunală ca corespunzătoare.*

Inspectorul școlar a constatat că nu s'a făcut sporiu în școala confesională din cutare loc, iar o comisiune mixtă i-a dovedit inspectorului contrarul.

Toate aceste sunt semne, că școlile confesionale sunt ținta atacurilor unor oameni, cari urmăresc prin aceste atacuri anumite interese particulare. In art. de lege XXVII din anul 1907, se spune, că numai acolo se face școală nouă, unde sunt înscriși 30 de elevi. — Pentru-ce, în comitatul nostru, organele chemate a susține legea, o *calcă*, și conced să se facă risipă cu banii statului, ba chiar comisia administrativă cere dela ministru votare de salare unor dascăli comunali — fără elevi. — Așa în *Veneția superioară*, — a fost salarizat un individ la școala comunală. — Edificiu de școală nu este. Nu are nici un elev, căci și copiii birșilor merg la școala confesională. — Acest învățător a fost scriitor în cancelaria notarului întreg anul, așteaptă ca să se închidă școala confesională ca apoi — în același edificiu — în anii viitori, să funcționeze ca învățător comunal. — In *Șimca veche* sunt numai 5 elevi, în *Comana de jos* 14 elevi; în Breaza nici un elev la școala comunală; învățătorilor confesionali nu le votează ajutorul cerut, pentru-ca să fie închise școlile, pe motivul, că nu sunt buni învățătorii, pentru-ca aceiași învățători să fie buni pentru școala comunală din Breaza.

Primesc raportul vice-comitelui, pretinzând, ca organele administrative să dea ajutorul cerut bisericilor în ce privește luminarea poporului. *Să nu se mai dea crezământ celor ce trăiesc din însinudri. Să nu se mai persecute școlile confesionale sub diferite pretexte de nimic, ci tuturor școalelor, cari cer întregire dela stat, comisia administrativă să le recomande ministrului, câtă vreme toate școlile comunale, cari nu au — în sensul legii — 30 de copii, să se închidă, salariile, acelor învățători să se sisteze, spre a nu se face risipă cu banii statului.*

(Va urma).

Cu bicicleta pe apa Oltului.

Ziua de 18 a luni curente, Duminecă a fost o zi de sărbătoare, o zi de triumf național, de triumf a geniului românesc. Insuși Dumnezeu de sus a voit să încunune sărbătorirea

aceasta prin o zi senină, frumoasă de primăvară.

Inainte de amiazi la 10 oare, a eșit o comisiune esmisă din partea autorităților, constătătoare din dl Schul viceprimar, dl Kiss căpitanul orașului, dl Dr. Șenchea avocat și redactorul foaiei „Olteanul”, cari au costatat la fața locului, după probele făcute pe apa Oltului cu bicicleta, că inventatorului i se poate da voie (concesiune) a se produce înaintea publicului.

Conform anunțurilor de mai înainte de prin gazete, frații Muntean din comuna din apropierea Făgărașului Cincșor în ziua aceasta și-au arătat imensului public adunat pe podul Oltului la Făgăraș precum și pe ambele țărmuri ale râului, — minunata lor invenție o bicicletă (respective treicicletă) cu care poate umbla omul pe apă ca pe uscat. La sărbătorirea aceasta au luat prte peste 1000 persoane. Tineri, bătrâni, bărbați, femei, copii și copile, inteligenți și țărani din Făgăraș și din apropiere cu mic cu mare au alergat să vadă această nouă invenție a geniului românesc, unii solvind unele taxe minimale iar cei mai mulți asistau gratis la frumosul spectacol ce ni să întindea înaintea ochilor noștri.

La orele patru și ceva după amiazi ese Petru Muntean cel mai bătrân dintre frați, din cortul de pânză ce'l avea la vre-o 4—500 metri în sus dela podul de peste Olt, cu minunata sa creațiune, cu treicicleta sa.

Făcând întorsături frumoase să scoboară în iațala bicicletei pe apa Oltului în jos până la pod, când s'a apropiat de pod, publicul asistent cu urale nesfârșite de să trăiacă l'a primit. A făcut apoi viragiuri în sus și în jos pe apă în admirarea întregului public asistent. Aproape o oră a umblat pe apă cu măiastra sa bicicletă cu care din apă poate eși să fugă mai departe pe uscat și de pe uscat poate fugi să treacă apa fără a se u d a.

Ca să revin asupra fraților Muntean, după informațiunile celea mai autentice ce le-am primit dela înșiși frații, precum și dela persoane demne de crezut, ei sunt doi măestri măsari Petru și Pavel oameni tineri, Petru căsătorit iar Pavel încă june.

Oameni inteligenți, măestrii buni și mai pe sns de toate oamenii cari dela natură sunt înzestrați cu spirit de a cerceta și a iscodi lucruri nouă. Afară de bicicleta aceasta care este o invențiune de salvare și sport pe apă au mai făcut frații Muntean și un pian care cântă și fluera, apoi fluere atât de măestrit făcute cum nu sau mai

pomenit, un răsboiu și legături automate pentru trenuri. Acestea toate dovedese dibăcia și geniul românesc. Afară de acestea mai au de cuget să facă încă unele invențiuni frumoase cari le vor asigura un nume neperitor în șirul inventatorilor din lume.

După cum am aflat frații Muntean cu bicicleta lor vor lua pate la sărbarea de 10 Maiu v. din București invitați fiind de ministrul României.

Un participant.

O bancă pentru copii.

Zău, că practici mai sunt Americanii. La ei o idee sănătoasă, pe care noi Europeanii am trece-o ușor cu vederea pe buze cu un zimbet sarcastic, zic la ei o idee bună, află îndată sprijinitori. Idei acelea încetul pe încetul îi aderează tot mai mulți și pe neobservate să realizează în fapte și începe a să desvolta treptat.

Desigur iubite cetitoriule că vei fi zimbbit cetind titlul acesta „o bancă pentru copii”. — Stați puțin, te rog și cugetă-te numai asupra celor ce ți le voi povesti mai la vale. Pentru-ca să vedeți cu ce entuziasm e primită ideea aceasta a unui American, traduc un articol apărut în nrul 20 din 18 Maiu 1913 a revistei italiene pentru copii „*Corriere dei Picoli*” din Milano. Trăbue să fim și noi mai altcum, să ne cugetăm mai altcum, să nu mai stăm în ogașele acelea vechi și în vremile de azi fără de nici un rost. Astăzi sute și sute sunt mijloacele cele nouă pentru fericirea zilelor de mâne, ce nu cred să fie om să nu și-o dorească. Băețelul acela mic cât ce ajunge la școală începe a-ți spune, că ce vrea el să fie. E drept, că nu se cugetă serios, dar el își spune dorința lui, așa cum o înțelege el. Băețelul acesta crește mare și poate tocmai, când este vorbă să își înceapă studiile pentru cariera vieții, el trăbue să stee pe loc, căci n'are mijloace de susținere. Ce mângăere poate avea atunci un părinte, care dorește din inimă să facă din băețelul său un om cu o carieră bună, fiindu-i astfel un razim al bătrânețelor. De aceea te rog din nou iubite cetitoriule să urmezi celea ce le scrie această revistă italiană. Pe românește articolul e acesta:

„Se vorbește, că există încă bancă și și pentru copii și încă pentru aceia, cari încă n'au văzut încă moneda. Ideea acestei instituțiuni e originală și folositoare.

Un copil, care în ziua nașterii sale e proprietarul alor cinci lire (coroane) depuse în o bancă specială de tatăl său pe numele său (a băiatului), el în fiecare zi poate depune o sumă fie și numai de câți-va fileri — ceea-ce îl costă pe tată a fuma cu câte-va țigări mai puțin pe zi — la douăzeci de ani, computând versământurile (depunerile) zălnice și interesele cari vin multiplicare, să află în posesiunea unei mici substanțe, care îl ajută ași forma un post (o carieră) în lume.

Prima bancă pentru copii, care e în un oraș aproape de New-York (America), a avut apoi o altă idee simpatcă. Pentru a îndemna pe părinți a începe a depune bani deschizând un cont curent mititeilor — or, direcțiunea băncii întotdeauna e infor-

mată despre toate nașterile, cari au avut loc în oraș în fiecare zi. Și tatăl copilășului, care abia numai de câte-va oare și-a deschis ochii, primește un circular de felul acestuia: »Am auzit, că familia d-tale să bucură de nașterea unni băețel. El e deja scris în registrele noastre și noi ne permitem a depune pe seama lui un capital inițial de cinci coroane. Totodată ne rugăm de d-ta, ca să vezi, ca copilul d-tale, să-l adaugă cu depuneri zilnice pentru augmentarea acestui capital.

Tatăl, care a primit acest aviz, crezând că lucrarea băncii e deja începută și că banca a avut încă și cugetul acela nobil de a dona prima depunere, să învoiește a depune zilnic, săptămânal sau lunar o sumă mică, pregătindu-i astfel copilului norocul acela mic ce-l va ajunge pe băiat în dimineața zilei, când el va implini douăzeci de ani, având astfel băețelul bani pentru ași continua studiile, sau pentru a se dedica comerțului, sau altei întreprinderi.

Astfel vorbește despre băncile copiilor aceasta revistă. Fundatorul primei bănci pentru copii e americanul Parker, ear primul client a acestei bănci e băețelul Harrison Marshall, care e abia de trei săptămâni.

— Și acum vă întreb eu nu s'ar putea realiza ideea asta și la noi Români? Eu citez să zic, că: da s'ar putea, dacă am avea o țarie de voință mai mare! Centrala ar fi într'un oraș, ear pe sate s'ar înființa agenturi.

Agent ar fi domnul învățator care și-ar lua atâta osteneală să meargă bare-mi Sâmbătă seara pela fie-care mic „acționar“ zicându-i, să-i deie suma pusă la o parte într'o săptămână. Mulți vor zice, d'apoi ce să-mi fac eu de lucru cu nimicuri destea? Așa suntem noi Români.

Vă aduc aici de pildă pe preoți catolici din orașul Posen (Polonia). În orașul acesta trăbue să știți, că sunt cele mai bineorganizate și totodată cele mai bogate cooperative. Conducătorii acestor cooperative sunt preoții catolici. Și spun acești preoți, că Sâmbătă seara, când es muncitorii dela lucru ei (preoții) să duc la casele lor și le cer cvotele, cât ce aud, că cineva a vândut ceva și are bani, ei îndată să duc și îl roagă să îi deie cvota. Vedeți dar, acești preoți nu privesc lucrul acesta de un lucru josnic, ci merg fără de nici o sială și îi cer dela muncitor banul, care tot spre binele muncitorului va fi.

Așa să promovează interesele altor bănci în țări streine și astfel să servește în Posen binele muncitorilor.

Avem așadară lipsă de o bancă pentru copii. Bani adunați crețarește să vor depune la centrală și banii aceștia când băiatul va ajunge vârștra de douăzeci de ani, îi vor prinde bine și-l vor ajuta la formarea carierei care îi va câștiga pâinea cea de toate zilele.

Coloanele ziarului nostru „Olteanul“ stau deschise pentru toți aceia, cari s'ar ocupa serios cu gândul înființării unei bănci pentru copii.

Valeriu Crișianu.

Monografia bisericii și școlilor române din Făgăraș.

Momente mai însemnate din trecutul bisericii și școlii din Făgăraș, de ambele confesiuni, greco-orientală și greco-catolică.

(Urmare)

7. Despre Reuniunea muzicanților făgărășeni.

În Făgăraș încă din vechime, între așa numiți „țigani orășănești“ s'a dezvoltat gustul muzicii instrumentale și vocale.

Făgărașul are două țigăni: țigănia de sus, în capul orașului către Brașov, și țigănia de jos, în capul orșului către Sibiu.

Familiiile țiganilor orășănești se înmulțesc din an în an, fiind azi aproape la 100 sunt mai toți de religia gr.-cat. română, având un simț religios deosebit.

Ocupațiunea afară de muzică, le este: cultivarea cepei, luând păduri în arândă, facerea de potcoave (covăcitul) facerea de cisme (cismășitul), facerea de sobe și ploatene, facerea de case (zidăritul) și spoitul caselor.

Mai înainte se asociau câte 2—3 muzicanți, și cântau pe la nunte, pe la clăci și petreceri, — și sara prin cărciume.

La anul 1848 se constituie cea dintâi societate (reuniune) a muzicanților făgărășeni sub conducătorul George Dodos, constatătoare din 12 membrii, cântând toți cu instrumente de aramă (un fel de fanfară), pe cari membri, iau învățat un neamț numit Hubăr, ce venise la Făgăraș din cătânie unde învățase și el notele într'o capelă militară.

La anul 1870 ajunge conducător al primei muzice făgărășene, constatătoare tot din 12 membrii Pepi Libicean („muzica lui Pepi“) cântând jumătate cu instrument de aramă și ceialaltă jumătate cu violine, căci Pepi a învățat în Sibiu dela alt neamț numit Gruber, un capel-maistăr dela Turneri (banda orașului) și cu violina, — și venind la Făgăraș s'a perfecționat și societatea sa după modelul bandei orașului Sibiu și cu trâmbițe și cu violine.

La anul 1880 ajunge conducător al primei muzice făgărășene, din 16 membrii Ioan Rusu, care a pus bază solidă capelei sale, prin instruirea tuturor acestora 16 membrii, numai cu violine, ținând școală cu ei în casa proprie, unde iau învățat cu multă trudă notete, de pe cari fiește care cu instrumentul său trebuia să cânte așa după cum lui Rusu îi plecea. Imi aduc aminte cum drăgălașul Rus, tinăr de 24 ani m'a surprins și pe mine când prânzam la Gazneroaia, în strada Hurezului visavi de biserica reformată, cu capela sa într'o zi de Maiu 1881, storcându-mi lacrimi de bucurie prin cântecile sale doioase românești. Și cum amicul meu profesorul George Moian din Brașov, mia trimis un braț de note (purpurii), pe cari ca învățator în Făgăraș, leam dat capel-maisterei Ioan Russu, făcând de pe aceste note o frumoasă serenadă unei domnișoare din Făgăraș.

Rusu a primit mai întâi învățătura instrumentală pe note dela Ioan Căntea, care venise la Făgăraș ca muzicant perfecționat într'o bandă cătânească, la care dânsul fusese conducător (cu buzduganul), acel Ioan Căntea, care purta actele judecătorei din Făgăraș, și care în zelul său și pe stradă fluera arii instrumentali. Apoi prin in-

tervenirea vice-comitelui Kopocsányi Mór, Ioan Russu s'a dus la conservatorul din Buda-Pesta, de unde apoi s'a întors perfecționat pre deplin, compunând singur mai multe purpurii și valțuri frumoase. Ioan Russu își avea în casa proprie un clavier și și lângă calvir o sumedenie de cântece puse pe note. Ioan Russu a instruat și fanfara Gălățenilor din 24 membrii și a Viștenilor. Ioan Russu în timpul din urmă, având o orhestră cu violine din 14 membri, pusă în rând bun, după modelul modern, a fost chemat în anul 1912 la Brașov în „Hotel Transilvania“, de unde întorcându-se poate prea obosit, a reposat repentin în 22 Iulie 1912, fiind îngropat în cîntirumul estern român din Făgăraș, lângă casa sa proprie, prin preoții ortodocși români Vincențiu Grama și Nicole Aron, căci Ioan Russu era creștin foarte evlavios de legea greco-orientală, cari preoți membrii iau ținut câte o cuvântare, în fața unui public numărös — fără deosebire de neam și confesiune, — căci acest artist era de toți stimat și iubit.

Ioan Russu a avut cinste la înmormântarea sa și de prezența bărbaților alesi. Dr. Nicolae Șerban deputat dietal și Dr. Teodor Popescu, avocat.

Ioan Russu, cânta cu violina, cu flaută, și și cu fluerul, doine dulci românești, pe cari le ascultau cu deosebită plăcere și streinii. De aceia un prietin al său brașovean, a lăsat să fie scobite pre crucea sa frumoasă, în care i se vede fotografia:

„Aici odihnește în Domnul Ioan Russu conducătorul muzicii prime din Făgăraș născ. 1857 XII/22 rep. 1912 VII/22. Ridicată de jalnica soră Sofia. Dormi în pace „Barb“ vestit al Făgărașului.

Doina dulce a fluerului tău va rămânea pe veci în inima fiecărui fiu al țării Oltului.

După moartea lui Russu, banda lui s'a risipit. Și numai în 1913 ajunge conducător nou al primei muzici făgărășene Friți Dodos.

Familia Dodos e numărösă și azi în membrii lăutari, precum a fost și în trecut căci în trecut strămoșul George Dodos, a compus cel dintâi o capelă de 12 membrii dela 1848—1870, pre care o învățase dascălul teolog Ambrosie Nemeș și irmoasele bisericesti.

Azi amintesc pe George Dodos cel tinăr, fliegerhornist renumit, care a fost sergent maior în România, învățând feciorii de român dela cătânie cu 240 lei plată la lună. Acesta a fost compus „capela pompierilor“ din Făgăraș sub comanda lui Iacob Nathan.

Trăește și azi având preste 60 ani, și se ocupă cu facerea de sobe și ploatene, foarte căutate, pe cari singur le încheie din magazinul propriu. Mai amintesc pe Ioan Dodos, violino-primas, mort de 10 ani, pe Friți Dodos mort de 4 ani care a învățat și pe Gălățeni, violon-celo, pe Dolfi Dodos viola, Iulius Dodos, violonist, și pe Valeriu Dodos, cimbulist, care a învățat dela Friți cel mort ce fusese în Sângiorgiu și Buda-Pesta, iuvățând și arta de cimbali; și în fine pe copii lui Friți Dodos cel mort: Friți Dodos și Ion Dodos.

Muzică de raugul al doilea a fost a lui Ioan Miluț, mort de 15 ani, care se conduce de Ion Miluț, fiul care trăește.

Intre lăutarii harnici amintesc și pre

Ioan Mândrean, primaș cu violina.

La sărbătorile mari muzica aceasta cântă și în biserică sf. liturgie, și pre promenadă.

Muzica făgărășană e foarte renumită, și căutată în toată Ungaria, ba și în țările streine precum Belgia, unde azi sunt poftiți în Brussel cu 105 franci la zi — la 7 membri.

(Va urma).

Nicolau Aron
preot gr. or.

Scrisoare din Blaj

Henri Mosse în Blaj.

Vineri 16 Maiu.

Azi a sosit aici Henric Mosse, îndrăsnelul turist, care să poate mândri cu aceea că a ocolit de două ori pământul și acum îl ocolește a treia oară. E un om de-o statură mică, cu față brunetă, cu o privire ageră. Imbrăcat cu un tricou negru, pe cap are o șapcă, foarte simplă, poartă niște nădragi negri și nește păpuci mari, formă americană. Pe mână are o bandă cu treicolorul francez: roșu, alb și albastru (vânăt). Tot bogajul îi e o straiță de piele în care are cele trei cărți de legitimație, cele două sunt din călătoriile anterioare. D-l prof. Precup l-a găzduit la internatul de băeți. În Blaj a venit din Teiuș. Cred, că va fi de interes pentru cetitorii „Olteanul” să scriu despre câteva lucruri pe cari le-am auzit eu dela dânsu, sau le-am auzit prin alții. Am căutat să-i facem cunoștința. Tusea foarte tare până a început să ne povestească. Observ, că ne-a vorbit franțuzi și italienește.

„Viața mea, ne zise el, cred că e destul de eventuroasă. Am făcut plimbarea în jurul pământului de două ori și acum merg a treia oară. Mai întâi am plecat în 1904. Am avut un rămasăg, dar l-am pierdut. Am întârziat numai 24 de ciasuri după terminul pus. Ajungeam cu 2 săptămâni înainte, dar în Rusia am fost înpușcat într'un picior de o sentinelă rusă, așa că a trebuit să stau în spital. Am pierdut pariul prim dar n'am desperat. După o odihnă de trei luni am plecat iar la drum. Data asta trebuia să câștig suma de o sută cinciseci de mii. Și o am câștigat. Acum trebuie să câștig suma de două sute de mii. Și o voi câștiga și zicându-le acestea îndrăsnelul turist zimbea satisfăcut. Acum am plecat din Paris în 15 Martie st. n. și am trecut prin Belgia, Germania, Austria și prin Ungaria. Eu când trec prin oraș trebuie să mă duc la poliție să-mi pue în carte pecetul și acestea pecete îmi servesc de dovadă, că am umblat prin orașul acela. Pe o carte de asta mi s'a imbiat suma de 40,000 cor. — Intre subscrieri am văzut și pe a Mikadoului (regelui) Japoniei. — Fincă acestui om mai mult îi compete vorba „a văzut multe, că a umblat multă lume de aceea l-au întrebat despre mai multe țări.

— Ce zici despre Ruși?

— Nu vă vorbesc ca autoritate, ci vă vorbesc ca un om simplu și vă spun numai părerea mea privată, zise el. — Rusul e foarte slab. Vucta (beutura rusească) îl răpune. În țara aceasta sunt atâția revoluționari, anarhiști și e atâta mizerie. În fața lor apoi stau laponezii, poporul acesta brav, cult și foarte ospital (primitor de streini). În casa lor eu totdeauna m'am simțit bine.

— Ce zici d-ta despre Americani?

— Americanii sunt nește oameni cu mult mai superiori Europeanilor, sunt mai dextri în ori-ce întreprindere, de aceea țara lor pot zice, că e țara în care mai mult ca ori unde e dezvoltat comerțul. În America apoi oamenii nu-s așa de bețivi, ca în alte țări. Americanii sunt cruțători și își știu cruța viața, iar nu să și-o infecteze cu beuturi spirtuase.

— Ce zici d-ta despre Indieni.

— Indienii sunt ca vitele. Puțină cultură și mai puțin simț de moralitate. Misionari sunt însă aceia, cari fac din ei „oameni”, cari stăpesc dintre ei obiceiurile păgâne. De aceea munca misionarilor adeseori era răsplătită cu sânge.

— Dar despre România? — îl întreabă unul.

— România s'a eliberat târziu de sub jugul dominațiunii străine, dar în timp relativ foarte scurt s'a ridicat foarte mult. Așa că-făr'să vă fac doar complimente eu citez să afirm că e țara cea mai cultă dintre toate țările balcanice. Impresiile ce mi le-a făcut România sunt foarte bune.

— Dar notițe îți faci d-ta în decursul călătoriei?

— Da. În călătoria primă am studiat mai mult politica țărilor și am scos în Paris un op politic, în a doua starea culturală, socială a tuturor popoarelor, pe la cari am trecut, iar în a treia studiez mai mult starea economică.

— Și nu te obosește drumul lung?

— Nu — ne zise el cu viaciune. — Eu sum dedat deja cu astfel de „plimbări”. Am călătorit trei săptămâni prin pustia Sahara. Am pățit multe. În Africa eram odată pe țărâmurul unui râu și fumam o țigare iar la zece pași de mine sta un aligator. Nu mi-a făcut nimica.

— Și ai d-ta familie?

— Soția mi-a murit de trei ani. Am o fetiță de 10 ani. Eu am fost la început avocat. Sum de naștere din Lyon (Franța). De advocatură m'am urât și am luat bățul de călător.

— Ce impresie ți-a făcut țara noastră?

— Foarte slabă. Incontinuu eram primit de spion rus și eram deținut. În gara Püspökladány un jandarm mi-a pus baionetua în piept și a zis, că sau îl urmez sau mă împunge. În Orade de asemenea am fost deținut. Ne-a arătat apoi o fășie din gazeta „Tisantul” ce apare în Oradea mare. — Ne-a dat-o s'o cetim și ne spunea că ia dato s'o păstreze, iar când am voit să i-o dăm înapoi, spunea că nu-i trăbue. În Teiuș iar a fost deținut, pe motivul că e șpion. Aici apoi zise el: În Ungaria trebuie să călătoresc mai mult cu trenul, căci dacă nu mă dețin într'una.

Indrăsnelul turist Henri Mosse știe șase limbi: franceza, italiana, spaniola, araba, chineza, și limba rusă. L'am întrebat, că ce zice despre limba română? — Este limba, care samă cu limbile surori, derivate din limba latină. De aceea eu văd, că toate popoarele de origine latină și-au păstrat caracterul lor special: sunt ageri, isteți, înflăcăriți.

Avea la dânsul și ilustrate cu fotografie. Pe ilustrată este următorul text francez: „Henri Mosse Faisant le Tour du Monde pour le troisième fois, doit accomplir en deux ans 22,000 kilomètres par n'importe quels moyens en passant par le Cap de

Bome — Espérance. Ces cartes sont vendues pour les frais de route”.

Pe românește: „Henri Mosse, face înconjurul pământului a treia oară, după-ce a făcut de două ori 22,000 klm. Cum îl face acest drum nu impoartă. Trebuie să treacă peste „Capul de bunășperanță” (partea cea mai din jos a Africeii). Aceste ilustrate să vând pentru spesele de drum”.

La despărțire a zis răsând: „Acum să mă întâlnesc cu profesorul meu de geografie, să-l învăț eu geografie, nu învățată din carte, ci făcut cu capul și picioarele”. Mâne Sâmbătă cu trenul de 3 d. a. va pleca spre Brașov. Din Brașov merge prin România, Bulgaria spre Turcia. Din Blaj duce impresii foarte bune.

Valeriu Crișian.

NOUȚĂȚI.

— **Regina României bolnavă.** Cu multă părere de rău aducem știrea că Majestatea Sa, Regina Elisabeta a României, e bolnavă de ochi, a căpătat albeață pe amândoi, și la toamnă va trebui să se supună unei operații.

— **Manevrele din anul acesta** — conform ordinului ministrului de războiu — vor fi numai de 28 zile și vor avea loc în lunile August și Septembrie. Vor fi chemați rezerviștii contingentului 1910, 1908, 1906 și 1904 și rezerv. supl. din 1910, 1909 și 1906 afară de aceia cărora, în urma vreunui serviciu activ extraordinar, li se socotește ca făcută această deprindere de arme. Vor mai fi chemați cei cari în anul trecut și-au amănat deprinderea de arme din diferite cauze și rezerviștii contingentului 1901 și 1902 cari nu și-au făcut ultima deprindere de arme.

— **Concedierea rezerviștilor.** Ceace se așteaptă de mult: concedierea rezerviștilor, s'a început acum la singuraticele corpuri de armată. Prea înaltul ordin, referitor la concedierea ssupra-numărului rezerviștilor și a celor din rezerva întregitoare are data de 17 Maiu și mai cuprinde următoarele dispozițiuni: Rezerviștii din rezerva întregitoare cari nu și-au făcut instrucția de arme din cauză că s'au prezentat prea târziu, — vor fi concediați numai după ce-și vor face această instrucție. Aceași dispoziție se referă și la rezerviștii suplینitori, chemați în 21 Aprilie, pentru prima instrucție de arme, în ce privește serviciul de acum al rezerviștilor supl. din 1912 cari au stat în serviciu activ mai mult de 10 săptămâni, cât ar fi durat instrucția, — acestora li se socotește ca făcută o deprindere de arme, (anume cea din anul 1915). O deprindere de arme li se socotește ca făcută și rezer. supl. din 1909, 1910 și 1911, cari au fost concentrați fără a-și face instrucția de arme, — iar dacă au fost deja instruați, atunci li-se socotesc două deprinderi de arme (cea din 1915 și 1917).

— **Agenturi de poștă stabilite în comit. Făgărașului.** Direcțiunea de poștă și telegraf din Cluj, face cunoscut, că în comitatul Făgărașului, agentura postală din Scorei sistată pe timp neterminat, din nou s'a început serviciile poștale cu 16 Maiu n. Agentura cuprinde în cercul său comunele: Colun, Serata și Scoreiu, care se ține de agentura principală din Porumbacul de jos,

unde să pot espeda și primi tot felul de epistole recomandate și cu bani, pachete de 5 klg. comunicarea se face odată pe zi prin curierul poștal.

— Asemenea s'a înființat o agentură postală cu data de 16 Mai n. a. c. în Ucea de jos, în care cerc să cuprind comunele: Ucea de sus, Ucea de jos și Corbi care să țină de poșta principală din Sibiu. Stațiunea locală este în Ucea de jos, comunicarea să face de 2 ori pe zi prin curierul postal.

— **Incendii.** Un puternic incendiu s'a iscat Sâmbătă după prânz în Pojun. Alimentat de un vânt puternic focul care la început s'a produs la o casă din cartierul jidovesc, Ghettó, sa estins asu pra cartierului întreg, nimicind 65 clădiri, între cari biserica Sf. Nicolae din veacul XVI și o parte a a mănăstirii Capușinilor. Numărul celor rămași fără adăpost se urcă la 8—10.000 mii, un pompier și-a prdut viața în decursul stingerii focului. Pentru localizarea incendiului, care a ars în continuu dela 2 ore d. p. până seara la 9 ore, au sosit pompierii din 16 comune învecinate, cari au fost ajutați de miliție, iar seara cătră 6 ore au sosit și pompierii din Viena. Partea cea mai mare a celor rămași fără adăpost, 40%, sunt evrei. Fabricantul de pâne Franc, a împărțit 500 pâni nenorociților năpăstuiți de furia focului, cari în lipsa altui adăpost, au fost încvartirați în biserici, școli, spitale și în casarmele și baracele militare. Despre această nenorocire s'a interesat, prin cancelaria de cabinet, chiar și M. Sa monarhul, îndrumând totodată pe comandantul de corp, Paul Puhalo, care era la fața locului, să facă din timp în timp raport despre starea focului. Pentru ajutoarea celor nenorociți s'a pornit o colectă.

— Un alt incendiu a izbutit Sâmbăta la prânz în Piatra-Neamț (România), unde a fost nimicite de flăcări nouă case. Cătră șase oare focul a fost localizat, pagubele n-au putut fi evaluate.

— **O femeie — avocat la Iași.** Consiliul de disciplină al baroului Iași a admis cererea dșoarei Negrutzi de a se înscrie în baroul ieșan. Cazul domnișoarei Negrutzi a făcut multă vâlvă în lumea juristică și e de văzut acum dacă autoritățile vor permite noului avocat-femeie de a se prezenta la bară și a pleda.

— **Cununie.** Ioan Gligore Cazan proprietar în Beclean și Maria Șofariu din Viștea de jos, anunță căsătoria lor religioasă ce se va ținea în 23 Mai v. în biserica gr. orientală din Beclean. — La mulți ani cu fericire și să fie într'un ceas bun!

— **Himen.** Florica Secoșianu, Lighet și Dr. Ioan Roșiu, Budapesta, logodiți 11 Mai n. 1913.

— **În jurul pământului — cu bicicleta.** Am amintit că d-nul Andrei G. Caracaleanu tipograf și ziarist român, a plecat Duminecă din București pentru a face încunjurul pământului cu bicicleta. Joi d-l Caracaleanu a sosit la Brașov. D-l Caracaleanu servind 5 ani în legiunea Franco-Africană, a fost decorat în coloanele din Sahara, Laos-Tonkin și în marea expediție internațională din China 1900—1901. În 1912 a executat pe jos drumul dela Paris la București în 59 de zile.

Actualmente face ocolul pământului pe bicicletă obligându-se ca în timp de 5

ani să vizite toate statele. Din Brașov își continuă drumul spre Svedia, peste Arad, Pesta, Berlin.

— **Un român împușcat de un american.** În Millifield O., un orașel unde să află o mină de cărbuni, sa întâmplat o nenorocire unui flăcău tânăr de 24 ani, Ioan Bârcea, originar din comuna Galați lângă Făgăraș.

Cazul sa întâmplat în modul următor: decedatut împreună cu un prietin, traversau pe o stradă laterală pe când un Englez, cam nebun din fire, a rostit cuvântul: „vă împușc” având pușca încărcată cu sine. »Pușcă« au răspuns flăcăii, crezând că englezul glumește; și îndată s'a și auzit o detunătură și un glonț a și venit în trupul nenorocitului Ioan Bârcea, care a pătruns prin ficat și stomac.

După 57 ore de suferinți și chinuri grele a reposat. Bârcea era membru al Uniunii Minerilor de cărbuni »U. M. W. A.« care a îngrijit de dânsul, și care spre regretele eterne ia depus pe mormânt o coroană frumoasă de flori, dar urmașilor, părinți bătrâni din țară nici un ajutor.

Dacă reposatul era membru al Uniunii, astăzi nefericiții părinți ar căpăta un ajutor cari le-ar prinde bine la nevoile de cari sânt copleșiți.

— **Cea mai mare femeie din lume.** În Savannah, Georgia, este o negroaică cu numele de Zeko Broocos care cântărește 747 de phunzi.

D-șoara Zeco este deabia de 17 ani, și cu toată greutatea ei își face treburile în jurul gospoăriei părinților cu aceeași îndemănare ca ori care D-șoară mai costelivă. Un lucru o supără că nu poate alerga și că nu poate găsi haine gata după măsura ei.

De felul ei este foarte glumeață și este inzestrată cu o inteligență deosebită de al celorlalte negroaice.

Catastrofe mari de corăbii. Cronica catastrofelor de corăbii a însemnat următoarele catastrofe, care sau întâmplat dela jumătatea veacului trecut încoace: În 7 Maiu 1875 s'a cufundat vaporul german »Schiller» cu 331 de oameni, în 31 Maiu 1878 vaporul de războiu german »Grosser Kurfürst» cu 275 de oameni. În 3 Sept. 1885 corebia engleză »Alice» cu 600 de oameni. În 7 Ianuar 1893, naia germană »Cimbria» cu 454 de oameni. În 13 Ianuar 1895 naia engleză »Victoria» cu 422 de oameni. În 30 Ianuar 1895 naia germană cu 375 de oameni. În 16 Martie 1895 naia spaniolă »Regina Regente» cu 435 de oameni. În 28 Maiu anul 1895 naia spaniolă »Dan Pedro» cu 803 de oameni. În 8 Dec. 1895 naia franceză »Salies» cu 279 oameni. În 17 Iunie 1896 naia engleză »Drummond Castle» cu 235 oameni. În 23 Iulie 1896 naia germană de războiu »Iltis» cu 74 oameni. În 4 Iulie 1898 naia franceză »Bourgogne» cu 570 oameni. În 16 Dec. 1901 naia germană »Gneisenau» cu 41 oameni. În 21 Febr. 1901 naia engleză »City of Rio de Janeiro» cu 166 oameni. În 16 Aug. 1901 naia din Alasca »Islander» cu 65 oameni. În 6 Maiu 1902 naia engleză »Camorta» cu 379 oameni. În 7 Iunie 1903 naia franceză »Libau» cu 122 oameni. În 15 Iunie 1904 naia americană »Général Slocum», pe care a ars 1100 de copii. În 1 Iul. 1904 naia norvegiană »Norger» cu 600 oameni. În 18 Nov. 1905 naia engleză »Hilde» cu 93 oameni. În 23 Ianuar 1906 naia de războiu braziliană »Aquidaban» cu 196 oameni. În 18 April 1906 naia școalei maritime din Belgia »Comte de Smet de Naven» cu 34 oameni. În 4 August 1906 naia italo-spaniolă pentru călători »Sirio» cu

385 oameni. În 21 Febr. 1907 naia engleză »Berlin» cu 170 oameni. În 22 Febr. 1907 naia austriacă »Imperatrix» cu 39 oameni. În 12 Martie 1907 naia de războiu franceză »Iena» cu 118 oameni. În 20 Iul. 1907 naia cali-forniană »Columbia» cu 150 oameni. În 23 Martie 1908 naia iaponeză »Matsu Maru» cu 300 oameni. În 29 April 1908 cuirasa-tul școalei maritime japoneze »Matusima» cu 200 oameni. În 24 Iunie 1908 naia spaniolă »Sarache» cu 84 oameni. În 7 Nov. 1908 naia iaponeză »Taish» cu 150 oameni. În 25 Nov. 1908 naia engleză »Sardinia» cu 156 oameni. În 19 Febr. 1909 naia germană »Presidente Roca» cu 100 oameni. În 14 Nov. 1909 naia franceză din India posterioară »La Seyne» cu 105 oameni. În 10 Febr. 1910 naia engleză »Aurora» cu 187 oameni. În 25 Sept. 1911 naia franceză de războiu »Liberté» cu 204 oameni. În 23 Nov. 1911 naia italiană »Romana» cu 60 oameni. În 14 April 1912 naia engleză »Titanic» cu 1595 de oameni. Așadară în decurs de 37 de ani 11808 de oameni au perit. în valurile mării.

ECONOMIE.

Lucrările plugarului în luna Maiu.

Luna Maiu aduce multă veselie în sufletul plugarului, căci e luna florilor, cari îi iau ochii cu colorile lor arătoase și-i îmbată sufletul cu mirosul lor plin de aromă.

Și în această lună plugarul are destul de lucru. Plivește grâul, grăpează orzul și ovăsul de primăvară, sapă sfecelele (napi), cucuruzul, cartofii, etc.

Cucuruzul se sapă întâiu când a făcut 3 foi, ca să se mărunțească locul, să pătrunză aerul la rădăcini, să se păstreze umezeala în pământ și să se curețe locul de buruienile răufăcătoare. Când cucuruzul a ajuns de o jum. metru se sapă a doua oară sau să mușuroiește. Mușuroitul înlesnește creșterea rădăcinilor aeriene pe tulpină, menține umezeala și finează planta. Plugarul va face săpatul la timp, de obicei când locul s'a svântat de pioaie. Într'altfel locul se bătătoarește și buruienile se prind din nou.

Cartofii să sapă când au ajuns de o palmă și se plivesc. Când sunt de 2 palme să mușuroiesc, așa că trunchiul lor să se rămurească și să dea o rodire mai îmbelșugată.

Cartofii sunt atinși de o boală numită phitophora infestans, care le atacă foile lujerii și chiar tuberculele. E folositor ca mușuroitul să se facă în coamă, ca sămânța boalei, căzând depe foi să se oprească pe pământul înălțat și să nu poată pătrunde la cartofi și să-i strice. Prin mușuroitul în coamă se mai păstrează și umezeala și se înlesnește și culesul cartofilor.

Către finele lunii se culeg cartofii timpurii, cari se desfac cu preț bun: 30—60 cor. suta de kilograme.

Acum se seamănă și porumbul de nutreț prin împrăștiere, sau în rânduri (la câte 0,25 m—0,30 m) câte 100—150 l. la hectar.

Porumbul (cucuruzul) de nutreț e minunat pentru hrana vitelor iarna.

El se păstrează și murat! Seseamă și mohorul, precum și meiul. Boabele de meu e bine să se văruiască înainte de semănat. În locurile reci se mai seamănă hrișca (grâul negru) câte 80—100 l. hectar. După semănat, locul se grăpează ușor așa ca semințele să nu se îngroape adânc. Contrariu s'ar întârzia răsărirea.

Când inul și cânepa nu s'au semănat în Aprilie, se pot semăna și în această lună.

Către, sfârșitul lunii se seceră ori se cosește rapița de toamnă căci afunci e coaptă. Aceasta se cunoaște după foile și tulpina ei cea galbenă și după semințele sale negre. Seceratul se face disdediminează pe răcoare sau chiar și noaptea pe lună, spre a nu se scutura semințele.

Când a dat floarea lucernii și a trifoiului, se cosesc. Aceste nutrețuri se dau pălitate vitelor și amestecate cu o hrană păioasă. Plugarul să bage bine de seamă ca să nu dea prea multă lucernă sau trifoiu deodată, „căci vitele se pot umfla și muri”.

Din lucernării se stărpește tortelul (mătasea), înainte de a face sămânță. Tortelul acesta îngălbinește locul și prăpădește lucerna căci îi suge mazga.

Deaceea unde s'a ivit se sapă locul și pe el se seamănă orz sau ovăs. Aceste cereale crescând repede și tortelul neputând trăi pe ele, el se va usca.

Viile se plivesc până în 21 Maiu v., adică înainte de înflorire.

Acum se începe stropitul viilor cu saramură, prin ajutorul unei pompe anumite. În viile mici se poate stropii și cu o mătură pusă în vârful unei prăjini.

Saramura se face astfel: se tolesc 2 kg. de piatră vânătă pisată în 10 litri de apă; și se stinge 1½ kg. de var în alți 10 litri de apă. După aceea se toarnă piatră vânătă cu apa ei în 80 litri de apă și peste aceste apa văroasă. În urmă, amestecul se lasă a se limpezi.

Viile se stropesc după ce s'a luat roua, având grijă ca lăstarii și foile de viță să fie bine stropite.

În grădina de legume se seamănă crastaveții, dovlecii și pepenii, într'un pământ bine lucrat și îngrașat cu bălegar și cu cenuse. Sămănatul lor se face în cuiburi în care s'a pus bălegar putrezit.

Se răsădește varza de iarnă, căreia îi priește într'un pământ mărunțit și îngrașat cu gunoiu putrezit. Se udă de câte ori cere nevoia, se sapă și se cuibărește.

Conopida se seamănă în Maiu și se răsădește după vre-o lună. Se sapă de două trei ori.

În contra purecilor de varză se cerne cenușă sau se stropește varza cu leșie de cenușă și cu săpun ori cu esență de țâbac amestecată cu apă.

Se seamănă lăptucile de vară, care se răsădesc când au crescut de 3 cm.; pe marginea brazdelor, ridichiile

de lună; și în brazde, ridichiile de iarnă în rânduri; morcovii, într'un pământ ușor, gunoît cu un an mai înainte; ardeii se răsădesc, într'un pământ gras și bine mărunțit, îngropându-i până la cele două foi de jos; bamele se seamănă în pământ negunoit și bine săpat, câte 3—4 la cuib. Firele răsărite se lasă câte 1 la cuib; celelalte se răsădesc.

Tot în grădina de legume, gospodarul plivește legumele de buruienii, rărește pe cele crescute prea des le sapă și le udă regulat. Legumele care cer udătură multă sunt: varza, pătlăgelele, crastaveții, dovlecii, ardeii și ridichiile.

În Maiu se cresc și gândacii de mătase. Când a dat frunza în duzi (frăgar) și e mare cât o monedă de 10 bani se pun ouăle gândacilor la clocit. Crescătoarele vor păstra cea mai mare curățenie atât când culeg frunzele, cât și când le dau gândacilor.

Deasemenea și crescătoria va fi curată și aerisită, căci gândacii sunt belalii și mor ușor, dacă sunt rău îngrijiți.

Supii se înmulțesc acum prin roirea firească sau prin cea artificială. Un roi și gata de roit când albinele ies în număr mare pe ulei și la ordin. Stuparul va păzi roiul ca să nu fugă când vor roi.

Ei îi va ajuta cu miere, când le lipsește culesul, ca să-și poată clădi faguri. În stupii verticali va pune caturi de miere cu faguri artificiali. Va împuternici stupii slabi, mutându-i pe trupul culesului celui mare în locul altor stupi puternici, ori punând în cei slabi faguri cu puet. Va stărpi găselnițele, care-și fac culcuș în stupii slabi, prin ceara de pe fundul stupilor.

În curtea pasărilor, găinile ouă mai puțin. O parte din ele cad cloște.

Vom împiedeca pe cele care nu trebuie să fie cloște punându-le într'un loc întunecos și dându-le un nutreț format din țărâțe de grâu și ceva verdeață odată pe zi, precum și multă apă. După 2—3 zile vor începe să ouă iarăși. Puilor de găină li se va da mălaiu și vor fi ținuți închiși și deosebiți de puici dela 2 luni în sus, spre a se putea îngrașa; bobocilor de găscă și de rață li se va da mălaiu țărâțe, cartofi și verdețuri tocate, mai ales urzici, spre a crește.

— Mieii în vârstă de 2—3, luni cari nu se țin de prăsilă, se vor întoarce.

După întoarcere vor fi îngrijiți și feriți câteva zile de răceală și de vânt.

Se vor tunde oile, căci e timpul destul de călduros.

„Albina”.

G. Jibleanu.

PAGINA COPILOR.

Redactor: CRIN.

Gândăcelul.

»De ce m'ai prins în pumnul tău,
Copil frumos? — Tu nu ști oare,
Că s mic și eu și că mă doare? —
De ce mă strângi așa de rău?

Copil ca tine sunt și eu,
Și-mi place să mă joc și mie;
Și milă trebuie să-ți fie,
De frică și de plânsul meu!

De ce să vrei să mă omori?...
Că am și eu părinți ca tine;
Și-ar plânge mama după mine,
Și ar plânge bietelesuroril!...

Și-ar plânge tata mult de tot,
Căci am trăit abea trei zile!...
Indură-te de ei, copile,
Și lasă-mă, că nu mai pot!...

Așa plângea un gândăcel,
În pumnul ce-l strângea să-l rupă, —
Și l'a deschis copilul, după
Ce na mai fost nimic de el.

S'a încercat să-l mai invie
Suflân-i aripile în vânt, —
Dar a căzui în țărână frânt
Și n'ștepenit pentru vecie!...

Scârbit de fapta ta cea rea.
De geaba plângi acum copile!

Și dut'en casa ta și zile
Părinților isprava ta, —

Și zile că de acum ai vrea,
Să ocrotești cu bunătate,
În cale și, orice vietate, —
Ori cât de fără nsemnătate,
Și or cât de mică ar fia ia.

»Fluerașul

Elena Farago.

Din poveștile unei arăpoaice.

— Legende populare din India apuseană —

I.

Șarpele și prințesa.

A fost odată, ca nici odată, a fost odată un împărat, care avea două fete foarte frumoase. Un șarpe a trecut odată pe lângă castel și a văzut pe una din ficele împăratului, pe cea mai mare, pe o copilă așa de frumoasă și albă ca o coprină. Șarpele a oftat odată, după aceea s'a dus acasă și le-a spus căsenilor lui, că lui îi place foarte mult ficea împăratului.

— Mă îmbrac în haine domnești, îmi i-au nădragii de călăreț, un palton după moda cea mai nouă și o pălărie albă, și nește mănuși de culoarea untului. Îmi cumpăr o trăsură de gală și pe cociș îl îmbrac frumos.

Zis și făcut. Când și-a fost cumpărat acum de toate a mers la palatul împăratului. Și când regele din fereastră l-a văzut intrând pe poartă, a zis mirat:

— Ce trăsura frumoasă!

Iar când trăsura s'a oprit lângă treptele palatului împăratul a zis:

— Poftește sus! — fiindcă el credea, că șarpele e bărbat. Și șarpele ia răspuns:

— Mulțumesc!

Prințesa să uita numai la hainele lui moderne, la pălăria aceea aceea înaltă și la trăsura elegantă și îi zise sorioarei ei, că nou venitul e un om frumușel, După aceea l-au pofțit să șadă jos. Șarpele s'a așezat pe scaun și aplecându-să spre împărat îi șopti la ureche:

— D'apoi, am venit pela D-voastră cu gândul să cer mâna prințesei celei mai mare.

Împăratul a ciătinat din cap și făcu observarea:

— Dar nu-ți iei pălăria de pe cap:

— Nu, mulțumesc — îi răspunse șarpele, — mă răcesc foarte ușor la cap.

Astfel nu l-au mai rugat mult să și-o iee de pe cap. Șarpele îi vorba într'una prințesei și a întreat-o, că vrea să-i fie soție? Prințesa i-a răspuns:

— Da.

Ear șarpele întotrcându-să acum spre împărat îi zise:

— Dacă-mi vei permite, să iau de soție pe fca d-tale, îi ofer saci mari cu bani de aur.

Prințesa cea mai mică îi zise acum:

— Te rog, dă-ți jos mânușile.

— Nu pot, — îi răspunse șarpele — fiindcă pielea mea e așa de fină încât, dacă o ajunge aerul, pielea îndată mi să sbârcește.

Prințesa apoi a eșit din odae și a făcut semn și tată-so să o urmeze. Ducându-să ei în altă odae îi zise:

— Tăticule, eu nu știu ce să mă fac omul acesta nu vrea nici să-și deie jos mânușile, nici să-și iee pălăria de pe cap.

Tatăl său îi zise:

— Nu face nimic, copila mea, vorba e, că are bani mulți. Dar cum îl chiamă numai?

Prințesa a mers iară în odae și a întreat pe șarpe:

— Cum te chiamă numa pe d-ta?

Iar șarpele îi zise:

Numele meu e Britania-mare. (Numele acesta șarpele la luat din vânt, că-ci el n'avea nici un nume).

Împăratul nu putea ținea în minte numele acesta, de aceea l-a scris pe o hârtie și după aceea a întreat iar pe fată-sa:

— Vrei să te duci după el?

— Da! — răspunse fică-sa.

Dar prințesa plângând îi zise tată-so:

— Ași vrea să-i văd bare-mi capul!

Împăratul l-a îmbiat acum cu beutură, dar acesta îi zise, că el nu bea nici — când.

Împăratul s'a bucurat foarte mult de asta, fiindcă în împărăția vecină avea un ginere bețiv, care îi cauza lui foarte multe supărări.

Șarpele după aceea s'a ridicat de pe scaun să plece. Și-au luat ziua-bună dela toți și a plecat. Ajungând acasă i-a scris prințesei o epistolă frumoasă, între altele i-a scris și aceea, că încurând să vorcununa.

În ziua cununiei iarăși a venit la palat trăsura elegantă, nuntași mulți și surori de mireasă și frați de mire. După aceea s'au cununat, dar mirele nici atunci nu și-a luat pălăria de pe cap. După cununie s'au dus la palatul împărațesc și regele îi zise ginerelui său:

— Sărută acum pe mireasa ta.

Șarpele s'a aplecat să o sărute și în clipa aceasta i-a căzut pălăria de pe cap. Acum nu să mai putea preface; gură n'avea numai o limbă bifurcată atârna din capul lui lat. Prințesa a amețit, iar regele și-a aprins foc de mânie. Tot ce a fost dat șerpelui e a luat înapoi, bijuteriile, mobiliatura, după aceea a poruncit curtenilor, să'l împuște. Și l'au și împușcat.

— Și acum, copii mei, învățatura pe care trebuie să o scoateți din povestea asta

e aceea, că dacă în vre-o casă aflați vre-un șarpe, feriți-vă de el, fiindcă șarpele e un animal viclean și înșelător!

Din ungurește de V. C. Crin.

Nr. 888—1913 not.

Publicațiune.

Licitațiunea defiptă pe ziua de 18 Maiu, pentru esarândarea casei de cărciumă comunală și a apartamentelor din Voivodeni-mari, (Nagyvaidafalva), publicată în numărul 17 și 18 al „Olteanului” să amână pe 8 lunie 1913 la 10 oare a. m. st. n.

Voivodeni-mari, în 18 Maiu 1913.

Primăria comunală.

Publicațiune.

Să dă în arândă moara familiei Boeriu din Răușor, pe durată de 3 ani, moara constă din 3 petri în stare bună, și este situată lângă drumul țări, doritorii cari voesc a o lua în arândă să se adreseze la subscrisul, cât mai curând după cetirea acestei publicațiuni.

Răușor, în 12 Maiu 1913.

Eutimiu Boeriu
proprietar de moară.

„Olteanul”, foaia săptămânală, socială, culturală și economică să află de vânzare la tutungeria Gh. A. Dușescu, București, Calea Victoriei 113. (vis-à-vis de piața Amsei).

◁ Abonați, cetați și răspândiți ▷

„OLTEANUL”
cea mai bună foaie pentru țărânul oltean.

Redactor respons.: Constantin Popp.

Misoginul

— Roman italian. —

(37).

Trad. de Crin.

(Urmare).

Dimineața îi zise donna Marta:

— Scumpul meu, sunt în ceasurile ultime a vieții mele. Asta mie ziua ultimă. Să nu mai nutrim iluzii zădarnice. Eu simt, că mor. Și tu nu știi, ce mult mă năcăjește gândul acela, că trăbuie să te las singur... Tu mai ai lipsă de razem în vieța asta... Ah, scumpul meu, ce să va întâmpla cu tine?... Ce te vei face?... Ce va fi de casa noastră?... D-zeul meu, te rog, îndurate spre mine!

— Dar, bunică, nu mai vorbi de-astea, îi zise Aurel. Greșești, te asigur. Te vei face bine, fii numai cu răbdare. Vei vedea, că te vei reinsănătoșa.

Și Melania căuta s'o mângăe, dar totut a fost înzădar. N'o puteau îndupleca și cu toată hotărârea le zise:

— Nu să poate, nu să poate. Inșă mie, fiindcă nepotul meu mai are lipsă de mine... E prea târziu...

— Ba nu, tu greșești.

— Din greșala mea am ajuns unde's astăzi. M'am răcit, și acum îmi iau pedeapsa... Eartă-mă, de ți-am greșit cu ceva, scumpul meu nepot.

Contele a prins mâna bunicei sale și o a sărutat.

Profesorul Demala la amiazi a venit în Cerro. După ce i-au povestit cele întâmplate și a vizitat pe pacient, fața lui a luat o expresie posomorâtă. Stătea foarte serios și îngândurat.

Îi zise servitoarei Camilla:

— Adu-mi repede câte-va pahare și o bucată mare de vată. Dar să vii iute și de grabă.

Donna Marta abia mai putea vorbi:

— Ah, d-le profesor, nici nu poți presune, cât de mult sufer. Ah, cât trebuie să sufer, înainte dea-mă rescumpăra moartea.

Profesorul a pofțit pe cei doi tineri să iasă afară din odae.

După ce ei au eșit afară, profesorul Demala s'a pregătit la operație, dar înainte de-a să apuca, i-a mai zis odată bolnavei:

— D-nă contesă nu mai vorbi despre moarte.

— Alceva nici nu ia mai zis pentru a o mângăia.

După ce a isprăvit operația a chemat înlăuntru pe cei doi tineri. L'a tras pe Aurel lângă o fereastră și i-a zis:

— Fierbințeala să potențiază într'una.

Catarul deja a trecut și în pertea dreaptă a plumânilor. Bătăile inimei sunt tot mai slabe. Mă tem de aceia, că va muri, înădușinduse de tuse....

— Așa-dară moare!... — întrebă Aurel.

— Cu durere trăbuie, să-ți spun că da... Deși nici acum nu-i chiar sigur. Dar trăbuie să fim gata pentru o catastrofă...

Pe Aurel îl îngrozi această amenințare. Simțea în sufletul lui un gol mare, foarte mare. Ochii i-au lăcrimat.

Starea sănătății bolnavei cât-va timp a rămas neschimbată. Donna Marta înainte de amiazi, n'a vorbit nici un cuvânt.

După amiazi s'a înourat și a început să ploie.

Donna Marta găfăind a zis:

— Plouă... plouă... să mergem de aici...

Cătră seară a ațipit puțin. Mai târziu și Melania a ațipit și contele le-a privit mult timp pe cele două fumei, cari să odihneau, pentru cari mai avea în inimă un simțământ nobil de recunoștință.

Deodată a tresărit: Da dacă a murit bunică-sa. S'a dus lângă patul ei și și-a pus mâna pe fruntea ei. Era rece... Și mâni-le... Inima încă a încetat de a mai bate...

În vinele tinărului sângele i sa sleit. Pe un moment a rămas mut, dar după aceea desperat strigă:

— Bunică!

(Va urma).

Un motor cu putere de 4 cai ce să poate aplica la mânatul mașinilor de îmblătit, de treierat, are și un ferestru pentru tăiatul de scânduri și de lemne etc. să poate aplica și la mânatul de moară. Motorul este nou, puțin folosit. Să vinde din mână liberă, cu preț convenabil. Doritorii îl pot vedea motorul în Făgăraș, ulița Podului (Galațului) sub Nr. 38, la proprietarul caselor.

Căsătorie Un tânăr de 32 ani reprezentabil, transilvănean, comerciant în București, are o prăvălie bine cercetată, într-o stradă principală, cu un venit de 12—13 mii lei anual, dorește căsătoria unei fete dela 24 ani în sus din familie bună cu educație recerută, care posedă și o zestre de 3—4 mii lei. A se scrie la Redacția acestui ziar sub lit. „D“ alăturând și fotografia cu o marcă postală de 25 fil. pentru răspuns. Scrisorile se vor păstra cu mare discrețiune,

În atenția călătorilor la București.

VIZITAȚI MAGAZINELE
LAZĂR TULBURE

Consumul general „La doi Camarazi”, strada Știrbei-Vodă, colț Popa-Tatu.

Bodega, Bererie, Restaurant și Aperitive
str. Schitu Măgureanu 49.

Local de consumație deschis ziua-noaptea. Curățenie exemplară. Beuturi și mâncări escelente.

Prețuri ieftine.

Cu stimă
LAZĂR TULBURE.

Dela 1878! Pretutindena în lume s'a dovedit de obște plăcut între toate medicamentele de casă renumit

Balsamul farmacistului A. Thierry

Veritabile sunt numai acele provăzute cu marca călugăriței verde.

APĂRATE PRIN LEGE.

Acest balsam: 1) E un mijloc vindecător cu putere neajunsă pentru toate boalele plămânilor și a pieptului; ușurează catarul, oprește aprinderea de plămâni și vindecă cu siguranță boalele acute. 2) Are efect eminent la aprinderi de gât, răgușeli, la grumazi. 3) Incetează frigurile cu desăvârșire. 4) Vindecă boale de ficat, de stomac, de mată (intestine), cărcei de stomac, rupturi interne, astmă, umflături și aprinderi de stomac, și alte dureri interne. 5) Vindecă vâna de aur și hemoroidă. 6) Ușurează scaunul, curăță sângele, rinichii, întărește apetitul, ajută la mistuire. 7) Ajută excelent la dureri de dinți, la dinți găunoși, la mirosul gurei folosită ca apă de dinți întărește gingiile și gura, incetează mirosul obvenit din stomac în gură. 8) Mijloc vindecător sigur contra limbricilor. 9) Servește ca extern vindecător sigur la toate ranele, la rane deschise vechi și proaspete, la orbal, la beșici, la ferbințeală, copturi, fistule, negei, ursură, la membre înghețate, sgaibă, buboaie, pete, dureri de cap, țiuțuri de urechi, rheumă, dureri de urechi vindecă cu siguranță. — Să fie la îndemână în fiecare casă, la cazuri obvenite, mai ales la influență, coleră și alte boale epidemice obvenite.

Să fim cu atenție la marca provăzută cu „călugărița verde” și scutită prin lege.

Din acest balsam înainte de culcare să se iele una sau două liguriță, cu zahar sau fără, are mare efect asupra vieții, înainte de sculare.

Toate falsificările și imitațiile balsamului asemănate cu marca provăzută, sunt oprite și să vor urmări prin lege, falsificatorii vor fi aspru pedepsiți. — Să vând 12 sticlute sau 6 mari, sau 1 sticlă familiară cu cor. 5'60 f. Comande mai mici de 12 sticlute sau 6 mari nu se trimet. — La comande mai mari să dă rabat.

De vânzare să află în Budapesta la: farmacia lui Török József, și la mai multe farmacii. In en-gros la: Thalmayer și Seitz. la succesorii Hochmeister, în drogueria Fraților Radonovits în Budapesta. Unde nu există deposit din balsamul meu, să pot comanda de-a dreptul dela farmacia.

THIERRY A. „Örangelgyógyezertára” Pregrada
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn).

Prima Tipografie Română

a lui

Constantin Popp

Făgăraș, Vár-tér Nr. 47, (casele I. Peia).

Tipografia execută ieftin și conștiincios:

Acții. — Afișe. — Bilanțuri. * de depuneri. — Necroloage
Bilete de cununie. — Bilete * Note. — Obligațiuni. — Percepțiuni. —
de logodnă. — Bilete de vi- * Protocoale. —
zită. — Broșuri. — Circu- * Progame. — Statute, și di-
lare. — Convocări. — Chi- * ferite tipărituri dela cele
tanțe. — Cuverte cu firma. * mai simple până la cele
Erogațiuni. — Invitări. — * mai fine și mai moderne,
Jurnale de bancă. — Libele * — cu prețuri moderate. —

Comandele din afară se efectuează repede.

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficiale pentru agendele bisericesti și scolare: cărți de școală și de literatură populară, revizite de scris, etc

Rog On. public pentru sprijinirea binevoitoare și a mă onora cu prețurile comande, cari mă voi da toată silința de ale esecuta cu gust, prompt și cu prețuri reduse, fără concurență.

Toate comandele, scrisorile private, mandatele cu bani abonamentele foaiei „OLTEANUL” sunt a se adresa la

Constantin Popp

proprietar de tipografie.

La tipografia noastră se află de vânzare următoarea:

Cultivarea viei și manauarea vinului și morburile și vindecarea lor, de Danil D. Graur, învățator și propr. de vii, absl. de cursul de vierit din Bihardioszeg și cursul de pivnițarit din Budafok. Carte aprob. și revăzută de ministrul reg. ung. de agricultură. Prețul 2 cor + porto.

Logodna dela Sfântu Ion, dramă populară în 4 acte de Augustin Szilagyi, prețul 1 cor. 20 b., + porto.

Țiganul la peșit, comedie populară într'un act în versuri și hazlie, de Emanoil Corfariu cantor. Prețul 16 fileri.

Țiganul la popit, piesă teatrală în trei acte în versuri și hazlie, de Em. Corfariu cantor. Prețul 50 fileri.

Cântece din vremea veche, culesse de Gh. Tulbure ases. cons. Edit. tipogr. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Zarafie Dumitru Pop (Dejenariu) compatriotului nostru oltean a d-lui din Brașov, strada Hirscher (teatru)

o recomandăm tuturor acelora cari merg sau să reântore din România.

OSPĂTĂRIE NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI.

Strada Academiei Nr. 21, aproape de Bulevardul Carol.

I să recomandă tuturor pasagerilor și excursioniștilor din țară, cei-ce vizitează capitala București a cerceta în strada Academiei nr. 21

„Ospătăria Enache”

a compatriotului nostru Oltean, aranjată din nou cu tot confortul, două sale și o curte pațioasă, unde să poate căpăta cea mai bună și aleasă

BUCĂTĂRIE NAȚIONALĂ.

Diferite Vinuri indigene și streine.

Bere bună de Bragadireu.

Diferite beuturi igienice și țuică curată.

Serviciu culanț. Prețuri moderate.

Cu stimă

GHEORGE CISMAȘIU

Ospătăria Națională, București.